

Świat i ludzie

POLSKIE KORZENIE

Polacy mają na koncie wiele ważnych osiągnięć docenianych za granicą. W cyklu artykułów przybliżamy te dokonania oraz ludzi, którzy za nimi stoją.

Z głową pełną planów

Jest bardziej znany w Ameryce Południowej niż w Polsce, a budowle, które zaprojektował w stolicach Peru i Paragwaju, do dziś zadziwiają rozmachem. Katarzyna Rygiel

Brunon Paprocki (1879–1949) urodził się w Krzepicach koło Częstochowy. Po skończeniu studiów architektonicznych w Paryżu pracował przez kilka lat w Polsce. Jego kariera nabrała rozpędu w 1926 roku, gdy w Limie (Peru) ogłoszono międzynarodowy konkurs na projekt bazyliki św. Róży, ku czci pierwszej amerykańskiej świętej i patronki Ameryki Południowej.

Architekt w mundurze

W czasie pierwszej wojny światowej Brunon Paprocki walczył w Legionach Polskich i awansował do stopnia podpułkownika.

Pałac Sprawiedliwości w Limie, zaprojektowany przez Brunona Paprockiego, nawet dzisiaj robi wrażenie.

Narodowy Panteon Bohaterów w mieście Asunción w Paragwaju.

Wizje na papierze

Projekt Brunona Paprockiego uznano za najlepszy spośród kilkuset nadesłanych z całego świata, a spora nagroda pieniężna pozwoliła mu razem z rodziną zamieszkać w Limie. Jego pomysł zakładał budowę wielkiego centrum pielgrzymkowego, które jednak nie powstało z przyczyn finansowych. Zamiast tego wzniesiono tradycyjny kościół, nieróżniący się specjalnie od innych.

Drugim zamierzeniem architekta – kto wie, czy nie odznaczającym się jeszcze większym rozmachem – które także pozostało na papierze, była przebudowa głównego placu Limy (Plaza Mayor). Pod zmienioną nazwą – Plaza Peri – miał być największym placem miejskim na kontynencie, miejscem, gdzie stanęłyby najważniejsze budynki stolicy: pałac prezydencki, katedra, siedziba biskupa, parlament. Śmiała wizja autora zakładała wyburzenie części istniejącej zabudowy i prawdopodobnie z tego względu okazała się zbyt rewolucyjna. Podczas przebudowy wykorzystano projekt innego polskiego architekta, Ryszarda Jaxa-Małachowskiego.

ZDJĘCIA: (PAŁAC SPRAWIEDLIWOŚCI) PERUVIAN ART/SHUTTERSTOCK.COM, (PANTEON BOHATERÓW) DON MAMMOSE/SHUTTERSTOCK.COM, (BRUNON PAPROCKI) ARCHIWUM RODZINNE

Czas wielkich budowli

Pierwszym większym zrealizowanym przedsięwzięciem Paprockiego było gimnazjum i kaplica Świętej Marii Eufrazji, zaś największym – Pałac Sprawiedliwości (siedziba Sądu Najwyższego), dla którego inspiracją stał się Pałac Sprawiedliwości w Brukseli.

Paprocki był już wówczas cenionym architektem. Wkrótce został profesorem wydziałów architektury i historii sztuki w wyższej szkole inżynierskiej (Universidad Nacional de Ingeniería). Jednak okres pomyślności szybko dobiegł końca. Niekorzystne dla cudzoziemców zmiany polityczne skłoniły rodzinę Paprockich do opuszczenia Peru. W 1931 roku wyjechali do Argentyny, a w 1936 zamieszkali w Paragwaju.

Miejsce pamięci

Największym dziełem Brunona Paprockiego z tego okresu jest Narodowy Panteon Bohaterów (Panteón Nacional de los Héroes), czyli grobowiec w mieście Asunción. Spoczywają tu dwaj prezydenci Paragwaju: Carlos Antonio López

Pismo „Wychodźca” z 6 maja 1928 r. donosiło:

Z Limy piszą, że rodak nasz, inżynier-architekt, Bruno Paprocki (...) uzyskał w konkursie na budowę bazyliki Santa Rosa w Limie, stolicy Peru, pierwszą nagrodę. (...) Wyróżnienie inżyniera Paprockiego godnie podtrzymuje tradycję polskich inżynierów w Ameryce Południowej, gdzie (...) rodacy nasi znani są ze swych uzdolnień technicznych.

i jego syn José Félix Estigarribia. Znajdują się tu również szczątki nieznanego żołnierza, w tym dzieci w wieku 9–15 lat, które zginęły w tzw. Bitwie Dzieci (Batalla de los Niños) w 1869 roku.

Ostatnie lata życia upłynęły architektowi na pracy. Pragnął, by pochowano go w Polsce, jednak to życzenie nie zostało spełnione. Jego grób znajduje się w argentyńskim mieście Posadas.

Materiał powstał we współpracy z Narodowym Instytutem Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, www.polonika.pl